

Taisteluretoriiikkaa, salaliittoteorioita ja globalismin vastustusta – Katsaus yhdysvaltalaisen populismin historiaan

*Kami Launonen*¹

Artikkeli käsittelee yhdysvaltalaisen populismin historian ideologisia ja retorisia ominaispiirteitä Richard Hofstadterin nimeämän viiden pääteeman kautta. Pyrin tarkastelemaan teemojen ilmene-
mismuotoja sekä toistuvuuden olemusta 200-vuotisen tarkastelujakson aikana. Tarkoitukseni on
pohtia historiallisen tarkastelukehikon avulla sitä, miten yhdysvaltalaisen populismin retoriset ja ide-
ologiset perinteet muodostuivat, sekä miltä osin yhdysvaltalainen populistiliike oli ideologiaa ja miltä
osin ”vain” retoriikkaa.

Avainsanat: poliittinen retoriikka, populismi, Yhdysvallat

Johdanto

Donald Trumpin Washingtonin eliittiä kuvaavia salaliittoteorioita (engl. ”the swamp”, ”deep state”), vastustajien mustamaalausta (”crooked Hillary”, ”lying Ted”) ja ”kulta-ajan” (”Make America great again”) haikailua sisältänyt retoriikka herätti monissa ihmetystä ja pelkoa. Historiaa vasten tarkasteltuna Trumpin teemat näyttäytyvät kuitenkin toisenlaisessa valossa. Yhdysvaltalaisen populismin historia on täynnä apokalyptista taisteluretoriiikkaa, salaliitto-
teorioita ja globalismin vastustusta. Katsaus käsittelee yhdysvaltalaisen populismin ominais-
piirteitä vuosilta 1776–1968. Tarkastelen erityisesti sitä, missä yhteyksissä Richard Hofstad-
terin nimeämät viisi yhdysvaltalaiselle populismille leimallista teemaa ilmenevät ja toistuvat
yhdysvaltalaisen populismin eri historiallisissa vaiheissa.

Määritelmällisessä mielessä populismi on ”akateeminen painajainen”. Sitä on 1960-luvul-
ta lähtien kuvattu tarkoittamaan välillä ideologiaa, syndroomaa, retorisen ilmaisen muotoa
(Wiles 1969, 167; Minogue 1969, 198), maaseudun kapinaa yhteiskunnan modernisaatiota
vastaan (esim. Canovan 1981), kansa vastaan eliitti -asetelmaa (Mudde 2002, 216), juuretto-
muuden tuskaa (McRae 1969, 156) ja kaipuuta ”perinteisiin arvoihin” (Stewart 1969, 182).
Toisinaan populismille vedetään virheellisesti yhtäläisyysmerkit fasismin, toisinaan marxis-
min kanssa. Tämä voi johtua siitä, että populismi on aikojen saatossa ankkuroitunut välillä
vasemmistolaisiin ja välillä oikeistolaisiin liikkeisiin.

Tässä populismilla tarkoitetaan Yhdysvalloissa 1800-luvulla alkanutta poliittista liikettä,
jonka keskiössä oli maaseudulla asuvien pienomistajien etujen puolustaminen. Paras histo-
riallis-määritelmällinen tunnuspiirre lienee se, että tuon ajan populistit nimittivät itseään ja
perustamiaan puolueita populistisiksi. Väitän, että Trump on osa pitkää ketjua ja jatkumoa,
jolle on olemassa yli 200 vuoden mittaiset, tietyiltä osin muuttumattomina säilyneet perin-
teet. Olen valinnut tarkastelun kohteeksi vuodet 1776–1968 erityisesti siksi, että 1960-luvun

1 VTM, tohtorikoulutettava, Turun yliopisto, <kmlaun@utu.fi>

loppu oli myös erään aikakauden päätös populististen liikkeiden historiassa. Tuolloin populismi muuttui ideologisesta ja puoluepoliittisesta liikkeestä retoriseksi keinoiksi, joita kahden pääpuolueen valtavirtapoliitikot käyttivät sujuvasti (Müller 2002, 159; Ware 2002, 115–116).

Tarkastelen yhdysvaltalaisen populismin historiaa viiden retorisen ja ideologisen pääteeman kautta. Käytän apunani historiantutkija Richard Hofstadterin määritelmää, jonka hän esitti vuoden 1955 teoksessaan *The Age of Reform*. Hofstadterin mukaan yhdysvaltalaisessa populismissa toistuu viisi teemaa, jotka ovat nostalginen ajatus kulta-ajasta, luonnollisen tasapainon palauttaminen tuottajien ja hyväksikäyttäjien välille, rahajärjestelmän kritiikki, sosiaalisen kamppailun dualistinen luonne ja historian tarkasteleminen salaliittoteorian (vrt. Ionescu & Gellner 1969, 11). Nähdäkseni Hofstadterin määritelmä leikkaa terävästi yhdysvaltalaisen populismin historian ytimeen ja on hämmästyttävän ajankohtainen 2020-luvun ”trumpilaisesta” maailmasta katsottuna.

Populismin historiallisessa tarkastelussa erityisenä riskinä on se, että retoriset ja ideologiset teemat sekoittuvat toisiinsa. Se, mitä populistit kannattivat ja halusivat, ei ole aina sama asia kuin se, mitä populistit *sanoivat* kannattavansa ja haluavansa. Kenneth Minoguen (1969, 198–199) arvion mukaan ”retoriikka saattaa olla lainattu mistä tahansa, mutta ideologiset päämäärät määrittävät liikkeen todellisen luonteen”. Siksi historiaa tulkittaessa herää kysymyksiä, kuten tulisiko rotuerotteluun suhtautuminen nostaa eri tavalla esille vuosien 1776, 1892 tai 1968 tapahtumista puhuttaessa. Poimimalla retoriset ”rusinat pullasta”, voivat 200 vuoden takaiset asiakokonaisuudet näyttäytyä jopa romantisoidulta. Tarkastelun kohteena on erityisesti tiettyjen ideologisten ja retoristen teemojen toistuvuus eri aikakausina. En halua täysin ohittaa populistisen liikkeen vaiheita puoluepoliittisena toimijana. Esimerkiksi The People’s Party -puolueella oli merkittävää poliittista valtaa Yhdysvalloissa 1800-luvun lopulla. Artikkelini perustuu paljolti 1900- ja 2000-luvulla syntyneeseen käsitykseen yhdysvaltalaisen populismin historiasta ja olemuksesta.

Yhdysvaltalaisen populismin tausta

Populismin nousu länsimaissa 1800-luvulla linkittyy läheisesti liberaalin demokratian leviämiseen. Lukutaidon kehittyminen, vaalisalaisuus, tiedonvälityksen kaupallistuminen ja taloudellisen vallan keskittyminen poliittiseen päätöksentekoon loivat kysyntää ”vallan vahtikoirille”, jotka kiinnittivät huomiota siihen, että myös rivikansalainen sai äänensä kuuluviin yhteiskunnassa (Eatwell & Goodwin 2018, 49). Englantilainen valistusajan filosofi John Locke (1600-luvun lopulla) ja skotlantilaisen taloustieteilijä Adam Smith (1700-luvun lopulla) esittivät ajatuksia ihmisen ominaisluonteesta tavoittelemassa vapaasti vaurautta ja omia kiinnostuksen kohteitaan. Tämä poikkesi melkoisesti esimerkiksi Platonin ajatuksista, jossa ”tyrannia nousee (suorasta) demokratiasta” tai Ranskan vallankumoukseen (1789) vaikuttaneen valistusfilosofi Jean-Jacques Rousseau’n näkemyksestä *yleistahdosta*, jonka mukaan yksilönvapauksista voidaan tinkiä, jos se on kansalle parhaaksi (Eatwell & Goodwin 2018, 87–92; Ware 2002, 108). Karl Popperin kaltaiset 1900-luvun filosofit näkivät, että Rousseau’n kollektiivinen vapauskäsitys, jossa ”ihminen pakotetaan olemaan vapaa” mahdollisti

Napoleonin valtaannousun, ja sen peruseriaate oli sama kuin esimerkiksi fasismissa ja kommunismissa (Eatwell & Goodwin 2018, 91–92).

Yhdysvalloissa ihanteeksi otettiin lockelais-smithiläinen näkemys pluralistisesta yhteiskunnasta. Kun mahdollisimman monella yksilöllä ja ryhmällä oli oikeus esittää mielipiteensä ”ajatusten vapailla markkinoilla”, katsottiin sen hyödyttävän lopulta koko kansakuntaa (Eatwell & Goodwin 2018, 90–91). Yhdysvaltain itsenäisyysjulistukseen (1776) kirjattiin, että kansalaisilla on tasavertainen oikeus tavoitella onnea ja vapautta sekä vastustaa sellaista hallintoa, joka ei turvaa tätä oikeutta (engl. *right of the people*). Thomas Jefferson – yksi itsenäisyysjulistuksen kirjoittajista – oli sitä mieltä, että valtion tulee sekaantua kansalaisten asioihin niin vähän kuin mahdollista. Yhdysvalloissa valta hajautettiin ja perustuslaki suunniteltiin niin, että kollektiivisten aatteiden, kuten leninismien, maolaisuuden tai natsismien oli vaikea tehdä maassa vallankaappausta (Ware 2002, 108, 110).

Vaikka yhdysvaltalaisten populistinen retoriikka sisälsi usein taistelu- ja sotasymboliikkaa marxilaiseen tyyliin, ei populistien tavoitteisiin sisällynyt koskaan ajatusta vallankumouksesta (Minogue 1969, 198). Toisin kuin esimerkiksi sosialismi amerikkalainen populismi ei juuri koskaan vastustanut yhteiskuntajärjestelmää (engl. *regime*) vaan hallintoa (*government*) (Ware 2002, 110). Amerikkalaisen populismin erityispiirre oli, että köyhää maaseudun väestöä puolustaneiden ja kapitalismin nurjia puolia vastustaneiden populistien mielestä markkinatalous ja demokratia tuottivat hyviä tuloksia, jos rahan valta, keinottelu ja ylimääräiset verot sekä tariffit saadaan kuriin (Wiles 1969, 174; Worsley 1969, 247).

Ajatus kulta-ajasta

Amerikan suuruus tullaan palauttamaan (Donald Trump)²

Yhdysvallat oli 1700-luvun lopulla noin 90 prosenttisesti maatalousmaa, mutta yhdysvaltalainen populismi ei koskaan ollut pienviljelijöiden vaan *pienomistajien* liike (Canovan 1981, 17, 266). Kuva juurevasta ja rehellisestä talonpojasta perustui paljolti 1700-luvun eurooppalaisten, koulutettujen ja yläluokkaisten kirjailijoiden kaunokirjallisiin teoksiin. Seuraavalla vuosisadalla uuden valtion ”perustajaisät”, kuten Thomas Jefferson ja Thomas Paine popularisoivat mielikuvan agrarismista (engl. *the agrarian myth*) omiin poliittisiin tarkoituksiinsa (Hofstadter 1955, 30–33; Ford 1892–99; Jeffersonin ”Agrarian myth”-puheenvuoro kokonaisuudessaan, ks. Griswold 1948). Myytistä tuli kiinteä osa yhdysvaltalaista kansanperinnettä. Omalla työllään maasta saatavan ravinnon kerääminen kansalaisoikeutena sopi niin amerikkalaisuuden kuin republikanisminkin symboliksi jo 1700-luvun lopulla, Amerikan vallankumouksen aikoihin (Hofstadter 1955, 33; Eisinger 1947; McRae 1969, 57).

Jo ennen 1800-lukua hallitus- ja eliittivastaisuus oli juurtunut Yhdysvaltain politiikkaan (Ware 2002, 107–108). Itsenäisyysjulistukseen kaiverrettu *kansan oikeus* auttoi luomaan moraalista ilmapiiriä, jossa itseään ruokkivaa, korruptoitunutta eliittiä oli sopivaa vastustaa. 1800-luvun populismi nojasi näkemykseen siitä, että maanviljelijän asema on turvattava. Es-teitä (kuten tariffeja, veroja ja ylisuuria velan korkoja) omasta työstä hyötymiselle kasasivat

2 Sitaattien käännökset kirjoittajan.

muun muassa valuuttakeinottelijat, maanomistajat ja rautatiepohatat (engl. *tycoons*), joilla oli omaisuuden tai asemansa ansiosta käytössään etuoikeutettua poliittista valtaa. Populistien suorittama yhteiskunnallinen jaottelu ”hyviin” ja ”pahoihin” oli mustavalkoinen, mutta tuolta ajalta säilyneen populistikirjallisuuden valossa pääargumentit eivät olleet täysin tuulesta temmattuja. (Hofstadter 1969, 18, 157–158.)

Maa jakautui 1800-luvun alussa karkeasti kahteen ideologiseen leiriin: *säilytysmielisiin* ja *uudistusmielisiin*. Uudistusmieliset halusivat valtion rahat hyötykäyttöön ja uusia tilaisuuksia tavallisillekin ihmisille, jotta he pääsisivät mukaan kaupankäyntiin, politiikkaan ja haluamiinsa ammatteihin. Säilytysmielisten ihanne otettiin George Washingtonin ajan niin kutsutusta *Cincinnatus*-ideaalista. Siinä arvostettiin primitiivistä elämäntapaa, kansalaisvelvollisuuksien noudattamista ja arvoja, kuten jaloutta jakamattomana moraalisenä hyveenä. Säilytysmielisten mielestä liika vauraus ja yltäkylläisyys johtaisi turmioon. (Hofstadter 1969; Canovan 1981.) Itsenäistymisen jälkeen toteutettu paperirahaan siirtyminen aiheutti laajaa vastustusta. Maaseutuväestön mielestä todellinen vauraus tuli maasta ja ”paperiraha-aristokratia” korkeine veroineen ja pankkilainoineen riisti rehellistä, työllään elävää ihmistä. Vaikka viljelysmaata oli paljon ja se oli halpaa, uudistus tehtiin, koska pääomasta ja työvoimasta oli pulaa. (Kazin 1995, 20–21.)

Paperirahakysymys jakoi kansaa läpi koko Andrew Jacksonin presidenttikauden (1829–1837). Jackson oli sotasankari, joka tuli vaatimattomista oloista. Hän vastusti pankkiireja ja muuta ”ei-tuottavaa” rikasta yläluokkaa ja kannusti tavallista kadun miestä tekemään samoin (Eatwell & Goodwin 2018, 50). Vaikka Jacksonin talouspolitiikka ei noudattanut johdonmukaisesti kumpaakaan – säilytys- tai uudistusmielistä – linjaa, oli hänen presidenttikautensa perintö Yhdysvaltojen populistiliikkeille voimakas. Jacksonismin kulta-aikaan (engl. *golden age*) on sittemmin viitattu populistisessa retoriikassa aina näihin päiviin saakka (Minogue 1969, 206). Vuosia myöhemmin kenraali James. B. Weaver (presidenttiehdokas 1892) puki monen eliittii vastustaneen ajatukset Andrew Jacksonin aatteellisesta perinnöstä sanoiksi: ”Vanha sankarimme (Jackson) ymmärsi, että demokraattinen hallinto ei tarvitse aristokraattista tai monarkistista talousjärjestelmää” (Hofstadter 1969, 12).

Luonnollisen tasapainon palauttaminen

Ihmiset eivät jaksakaan enää katsella sivusta, kun Yhdysvaltoja riistetään... Meille nauretaan. Selkiemme takana meille nauretaan. Meidän tyhmydellellemme nauretaan. (Donald Trump 8.3.2018, sit. *NPR* 2018.)

Kauppajärjestelmän epätasapainoa ei voi hyväksyä... Emme enää salli Yhdysvaltoja käytettävän hyväksi. (Donald Trump 10.11.2017, sit. *BBC* 2017.)

...ja maanviljelijät sekä ravinnontuottajat ympäri maata, jotka olette pitäneet kansakunnan leivässä ja taistelleet näkymätöntä vihollista vastaan... Muistutatte meitä siitä, että yhdysvaltalaiset maanviljelijät ovat tämän maan selkäranka. (Donald Trump 19.5.2020, sit. *NBC News* 2020.)

Maaseudun ja kaupunkien välinen jännite oli keskeistä 1800-luvun yhdysvaltalaisessa populismissa. Ero ei ollut vain arkinen vaan myös elämäntapomuksellinen. Maalla kaupun-

git nähtiin korruption, teollistumisen ja ihmisyydestä vieraantumisen keskuksina. Viljelijät kokivat, että he toivat leivän pöytään koko kansakunnalle. Kaupungeissa asuvia saatettiin nimitellä ”loisiksi” ja ”hyväksikäyttäjiksi”. Maalaiset näyttäytyivät puolestaan kaupunkeihin usein sivistyksestä vieraantuneina, yksinkertaisina ihmisinä, joita populistijohtajien oli helppo höynäyttää uskomaan lähes mitä tahansa. Asiassa oli toinen puoli totta. Uusin tieto ei välttämättä saavuttanut maalla asuvia ensin. Enemmän tai vähemmän eristyksessä eläminen aiheutti jo oletusarvoisesti pelkoa ja uhkakuvia, joissa kaupungin virkamies tai rikas pankkiiri saattaisi milloin hyvänsä säätää lakeja tai käyttää rahan valtaa, joka muuttaisi oman elinkeinon harjoittamisen mahdottomaksi. Osa peloista oli sukupolvelta toiselle siirtyneitä uskomuksia, osa täysin aiheellisia. Ideologinen dilemma tapahtui työväen kohdalla. Yhdysvaltalaisten maanviljelijöiden oli vaikeaa saada vakuuteltua kaupungissa asuvalle työläiselle, että he olivat ”samassa veneessä” eli yhtä lailla riistettyjä. Vakavasti otettavan populistiliikkeen perustaminen on historiallisesti tarkasteltuna ollut vaikeaa ilman työväenluokan tukea (Mingogue 1969, 201–203):

Vauraus kuuluu sen tuottajalle... Maalla asuvien ja kaupungin työläisten edut ovat samat ja viholliset yhteiset. (Omaha platform 1892, sit. Canovan 1981, 37.)

”Riistettyjen” ja ”riistäjien” välistä tasapainoa vakauttamaan perustettiin 1850-luvulla American Party (myös ’Know-Nothing party’), joka oli ensimmäinen puoluepoliittista valtaa omaava populistiliike. Kansankielinen nimitys tuli tavanomaisesta vastauksesta, jonka liikkeeseen kuuluvat antoivat puolueen asioista kysyttäessä (”I know nothing”). Puolue vastusti massamaahanmuuttoa, erityisesti katolilaisista maista, jonka se koki taloudellisesti uhkaavaksi Yhdysvaltain protestanttiselle väestölle. Yhdysvaltain kongressin kokoontuessa 3.12.1855 peräti 43 edustajaa 234 edustajasta oli tunnustuksellisia ”know-nothingsseja”. Puolue hajosi jo seuraavana vuonna, kun jäsenten kanta orjuuteen asetti jakolinjat. (Britannica 2022; Eatwell & Goodwin 2018, 50.)

Maailmassa on aina ollut kahdenlaisia ihmisiä. Niitä, jotka elättävät itsensä rehellisellä työllä ja niitä, jotka elävät toisten työllä (B.S. Heath, sit. Canovan 1981, 37).

Rahajärjestelmän kritiikki

Kiina laski valuuttansa arvon lähes historiallisen alhaalle. Sitä kutsutaan ”valuuttakeinotelluksi”. Keskuspankki, oletteko kuulolla?” (Donald Trump 6.8.2019, sit. BBC 2019)

Jo 1700-luvun populistisessa narratiivissa apokalyptista pahaa edusti valuuttamarkkinoita hallussaan pitävä arvaamaton juutalainen, joka asui kaupungissa ja liikkui paikasta toiseen, ja oikeamielisyyttä työllään vaurastuva, rehti maanviljelijä. Koska narratiiviin kuului ajatus siitä, että pankkijärjestelmän kautta kaikki joko romahtaa tai korjaantuu, oli maalla asuvien luontevaa vastustaa globalismia ja kannattaa eristäytymispolitiikkaa (engl. *isolationism*). Ulkoa tuleva uhka oli helpompi hahmottaa. (McRae 1969, 157–158.)

Sisällissodan (1861–1865) jälkeinen aika toi maanviljelijöille myös konkreettisia syitä globalismin vastustamiseen. Teknologia ja liikenneyhteydet kehittyivät huimaa vauhtia ja maati-
lojen määrä kasvoi. Samalla Yhdysvallat altistui kansainväliselle kilpailulle, joka polki hintoja. Tariffit ja verot leikkasivat tuottoja ja 1800-luvun lopun talouslamassa maataloustuotteiden hintaromahdus veti alas myös hopean arvon. (Canovan 1981, 20.) Sodan ja laman runtele-
massa maassa maanviljelijät ja hopeakaivosmiehet (engl. *silver forces*) yrittivät organisoitua saman lipun alle, Greenback- ja Granger -liikkeiksi. Varteenotettavaksi puolueeksi populistit yhdistyivät seuraavan kerran vasta 1890-luvulla (Britannica 2022; Eatwell & Goodwin 2018, 50). The People’s Party (myös ”The Populist Party”) oli ehkäpä Yhdysvaltain historian keskeisin populistipuolue. Se kiteytti 1800-luvun populismin suurimmat huolet: rautateiden monopolisoinnin, vallan keskittymisen ja inflaation vastustamisen. Isoin fokus oli hopean vapauttamisessa ja Wall Streetin ylivallan kritisoinnissa. (Canovan 1981, 33; Kazin 1995, 21.)

Kansan syviin riveihin vaikutti erityisesti vuoden 1894 valuuttapoliittinen pamfletti *Coin’s financial school* (Canovan 1981, 24). Teoksessa kulta yhdistettiin rikkaisiin, mutta hopea oli ”tavallisten ihmisten” rahaa, joka kuului luonnolliseen arkeen. Samassa teoksessa esiteltiin suosittu salaliittoteoria, jonka mukaan lähes kaikki yhdysvaltalaisen yhteiskunnan ongelmat johtuivat kultakantaan siirtymisestä vuonna 1873. Kultakanta tarkoitti sitä, että kansainvälistä taloutta vakautettiin sitomalla maailman kaikki valuutat kullan arvoon. People’s Partyn tukema William Jennings Bryan pyrki presidentiksi vuonna 1896 paljolti valuuttateemaan nojaten. (Hofstadter 1969, 15–16, 158.)

Jos omistajien ja tuottajien väliset suhteet kiristyvät entisestään, se tietää kauhistuttavaa tuhoa. Yleisen tyytymättömyyden syyt täytyy tunnustaa ja poistaa (James B. Weaver 1892, sit. Hofstadter 1955, 73).

People’s Partyn presidenttiehdokas James B. Weaver sai vuoden 1892 presidentinvaaleissa noin miljoona ääntä (8,5 %) (Hicks 1931, 338). Neljä vuotta myöhemmin William Jennings Bryan kärsi tappion 271–176 republikaanien William McKinleylle. Tähän 1800-luvun populistiliikkeen kannatus käytännössä tyrehtyi. Suosion huippu kesti vain muutaman vuoden, eikä valtapuolueiden kanssa pystytty lopulta kilpailemaan. People’s Party koostui erilaisista ryhmittymistä, joilla ei ollut tarpeeksi intressejä toimia yhtenäisenä koalitiona. (Canovan 1981, 17–18, 40.) Richard Hofstadter (1955, 104) kuvaili valtapuolueiden ulkopuolelta tulevien kohtaloa vuonna 1955: ”Kolmannet puolueet ovat kuin mehiläisiä: ne pistävät kerran ja kuolevat pois”.

Sattumaa tai ei, lähes kaikki populistiliikkeen tavoitteet toteutuivat jo vuonna 1897 – vain muutama vuosi sen jälkeen kun People’s Partyn kansallinen suosio oli tyrehtynyt. Maataloustuotteiden hinnat palautuivat ja hurjaa vauhtia kasvaneet Yhdysvaltain kaupungit tarjosivat valtavat markkinat maataloustuotteille, kompensoiden kansainvälisen kaupan menetykset. Myös yllättävä kullan inflaatio seurasi 1900-luvulle siirryttäessä. (Hofstadter 1969, 23–25; Canovan 1981, 46.)

Sosiaalisen kamppailun dualistinen luonne

Me taistelemme helvetin lailla. Jos emme taistele, koko maa on menetetty (Donald Trump 6.1.2021, sit. *NPR* 2021).

Dualismilla voidaan filosofiassa tarkoittaa maailman kahtiajakoa hengen ja materian välillä. Hofstadterin kirjoituksissa ”dualistisella kamppailulla” tarkoitettiin ristiriitaa, jossa populistit yhtä aikaa hyväksyivät yhteiskunnan monimuotoisuuden yhteiskuntaluokkineen ja hallinnon tasoineen, mutta näkivät sen samalla taisteluna, jossa voi olla ainoastaan yksi voittaja. Populistien mielestä yhden valtion sisällä eli rinnakkain kaksi eri maailmankatsomusta, joiden välinen ristiriita oli sovittamaton.

Toisella puolella ovat monopolistit, rautatieyhtiöt, muut suuryritykset ja rahan valta, jotka käyttävät lain porsaanreikiä hyväkseen tavallista ihmistä vastaan. Toisella puolella ovat maanviljelijät, työläiset, kauppiat ja kaikki muut, jotka tekevät tuottavaa työtä ja kantavat verotaakan... näiden osapuolten välillä ei ole mahdollisuutta kompromissiin. (The Populist Manifesto 1895, sit. Hofstadter 1955, 79; Billington 1949.)

Kamppailua käytiin myös puolueiden välillä. Nebraskalainen populistilehti *The Alliance Independent* toisti vuonna 1892 yleistä populistien viestiä siitä, miten korruptoituneet vanhat puolueet ovat luisuneet ”kapitalistien ja korporaatioiden käsiin”. Myös vastustajien retoriikka oli kovaa. Populisteja nimiteltiin ”harhaanjohdetuiksi maalaisjunteiksi”, ”alkuihmisiksi”, ”demagogeiksi”, ”anarkisteiksi” ja ”sosialisteiksi”. (Hofstadter 1969, 18–19, 22.) Vuoden 1892 presidentinvaaleissa Georgiassa populistiehdokas Tom Watsonin piirikunnassa mustaihoisia populistimaanviljelijöitä uhattiin valkoisella ylivallassa ja paikalliset demokraattijohtajat väärinsivät vaalituloksen niin, että ääniä annettiin tuplasti enemmän kuin mitä rekisteröityjä äänestäjiä oli. Louisianan demokraattilehti julisti: ”On demokraattien pyhä velvollisuus ryöstää äänet populisteilta ja republikaaneilta tilaisuuden tullen .. Ryöstäkää ne! Kyllä! Siksihän täällä ollaan?”³ (Hicks 1931, 253–254, 338).

Tämän lisäksi kamppailua käytiin aatteiden välillä. Fasismin nousu 1930-luvulla lisäsi epäluuloa kansanvaltaa kohtaan. Ajatus, jossa poliitikkojen tulisi edesauttaa *apatiaa* poliittisena voimavarana, jolloin kaikista äärimmäisin sekä vähiten koulutettu aines poistuu ”ajastusten vapailta markkinoilta”, oli populistille kauhistus, mutta suosittu varsinkin vasemmalle kallellaan olevan yliopistoeliitin keskuudessa (Eatwell & Goodwin 2018, 94). Tässä asenneilmapiirissä katoliset papit ottivat protestanttisten pastoreiden paikan kristillisen populismin näkyvimpinä hahmoina. Isä Charles Coughlinin karismaattiset radiossaarnat keräsivät 1930-luvulla jopa 30–40 miljoonaa kuulijaa. Coughlin saattoi puhua ihmiskunnan kohtalonkysymyksistä, mutta satirisoida seuraavassa hetkessä vastustajiaan elävillä kielikuvilla. (Eatwell & Goodwin 2018, 93; Kazin 1995, 110–113.) Hänen mukaansa Rothchildit ja muut Yhdysvaltojen mahtisuvut käyttivät osakemarkkinoita yhteiskunnan manipulointiin, vetäen maan mukaan 1. maailmansotaan palvelemaan Brittien taloudellisia etuja:

3 ”It is the religious duty of Democrats to rob Populists and Republicans of their votes whenever the opportunity presents itself... Rob them! You bet! What are we here for?”

Hyökkäämme päättäväisesti taloudellisten orjuuttajien kimppuun voittaaksemme muinaisen harhaopin, jossa omaisuus keskitetään vain harvojen käsiin... Voimmeko luottaa teihin, täysjärkiset amerikkalaiset, että olette tässä asiassa oikeuden puolella? Todellinen taistelu on vasta alkamassa. (Isä Coughlin 1933, sit. Kazin 1995, 114.)

Pastorin puheissa Abraham Lincoln, Andrew Jackson ja William Jennings Bryan olivat myyttisiä sankareita ja portinvartijoita, jotka olivat omana aikanaan onnistuneet pitämään ”ahneuden titaanit” kurissa. Vuonna 1933 Coughlin sanoitti 1. maailmansodan veteraanien tuskan, verraten aikaa Kristuksen kolmen tunnin kärsimykseen ristillä. Kongressilla kesti kolme vuotta säätää laki taloudellisista hyvityksistä. (Kazin 1995, 114.) Radiopastorin ura tyssäsi vuoden 1936 presidentinvaaleihin. Coughlinin Union Party -puolue keräsi vain 892 000 ääntä, eivätkä demokraatit vetäneet tosipaikan tullen tukeaan pastorin ”anti-jumalaksi” ja ”kommunistiksi” parhaamalta Franklin D. Rooseveltiltä, joka voitti vaalit ylivoimaisesti (mt., 124):

Hiekka on valunut loppuun pahuuden juonittelijoiden tiimalasissa (Isä Coughlin 1933, sit. Kazin 1995, 119).

Samoihin aikoihin operoi myös Louisianan kuvernööri Huey ”Kingfish” Long. Longin johtama Share your wealth -liike puolusti köyhiä ja vastusti People’s Partyn tavoin plutokratiaa. Iso teesi oli: ”Onko oikein, että 12 maan rikkainta omistaa yhtä paljon kuin muut 120 miljoonaa?” Longin iskulause muistuttaa erehdyttävästi vasemmistopopulisti Bernie Sandersin presidenttikampanjan iskulausetta reilut 80 vuotta myöhemmin: ”99 prosenttia tuloista menee väestön rikkaimmalle prosentille (1 %)” (Politifact 2016). Long oli ristiriitainen hahmo. Hän puhui ilmaisten koulukirjojen ja mielenterveyspalvelujen puolesta, kannatti perustuloa ja Yhdysvaltain historian ensimmäistä naissenaattoria. Toisaalta Longin keinot politiikassa ulottuivat kiristyksestä uhkailuun. Hän tuki KKK:ta (Ku Klux Klania), eikä halunnut mitään kannattamistaan oikeuksista mustaihoisille. Long sai surmansa salamurhaajan luodista vuonna 1935 juuri, kun liike oli nousemassa merkittävään suosioon. (Eatwell & Goodwin 2018, 93.)

Historia salaliittoteorian

Vihdoin laitamme Amerikan etusijalle. Liittovaltion byrokraattiliitti yrittää estää muutokset omaan, epäonnistuneeseen politiikkaansa. He luulevat voivansa jakaa teidän omaisuutenne ympäri maailmaa. (Donald Trump 18.12.2019, sit. *Al Jazeera English* 2019.)

Yhdysvaltain populistille eletyn todellisuuden hahmottaminen valuuttateema-salaliiton kautta muodostui tavaksi hahmottaa myös historiaa viimeistään sisällissodan (1861–1865) jälkeen. Kuitenkin Thomas Jefferson uskoi jo 1700-luvulla, että federalistit haluavat perustaa Yhdysvaltoihin monarkian. Federalistit puolestaan uskoivat, että jeffersonilaiset yrittävät lakkauttaa maasta kristinuskon. Abraham Lincoln ja muut aikansa republikaanit uskoivat, että Illinoisin senaattori ja 1860-vaalien vastaehdokas Stephen A. Douglas halusi tehdä orjuudesta koko maata koskevan käytännön (Hofstadter 1955, 79–81):

Ihmiskuntaa vastaan toteutettu laaja salaliitto on käynnissä jo kahdella eri mantereella ja valtaa nopeasti koko maailman. Jos sitä ei kukisteta välittömästi, luvassa on kammottavia sosiaalisia seurauksia, ihmiskunnan tuho tai mielivaltainen sortohallinto (Ignatius Donnelly 1892, sit. Taggart 2000, 28; ks. myös People's Party 1978, 90–92.)

Populististen salaliittohysterian kulta-ajat painoutuivat erityisesti kahteen aikakauteen: 1800-luvun loppuun ja toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan. Vuonna 1890 julkaistu, Ignatius Donnelly -pseudonyymillä kirjoitettu sadan vuoden päähän sijoittuva dystooppinen novelli *Cæsar's Column* vaikutti populistien ajatteluun voimakkaasti. Fiktiivisessä ja väkivaltaisessa kertomuksessa plutokraattinen eliitti taistelee orjuutettua, ”tavallista kansaa” (engl. *decent folk*) vastaan New Yorkissa, jossa sananvapaus on vaiennettu ja poliitikot lahjottu hiljaiseksi. Tavallinen kansa pakenee lopulta palavan kaupungin ja ruumiskasojen keskeltä ilma-lavalla Afrikan vuoristoon, jonne he perustavat kristillis-sosialistisen yhteiskunnan. (Hofstadter 1955, 74–76.) Populististen salaliittoteorioiden vainoharhaisuutta tutkinut Hofstadter arvioi, että Donnellyn kirja oli eräänlainen varoitus ja visio siitä, millaiselta tulevaisuus populistien uhkakuviissa voisi näyttää. Hofstadter kirjoitti vuonna 1964:

Vainoharhainen salaliittoteoreetikko näkee salaliitot apokalyptisen termistön kautta. Hän puhuu maailmojen ja arvojärjestelmien syntymistä ja kuolemista. Kuin tuomiopäivän profeetta, hän paasaa viimeisistä ajoista ja saattaa ilmoittaa jopa tarkan päivämäärän maailmanlopulle. (Hofstadter 1964.)

Wisconsinin senaattori Joseph McCarthyn anti-kommunistinen liike 1950-luvun alussa oli oppikirjaesimerkki Hofstadterin vainoharhaisesta tyylistä. McCarthy kuulusteli, epäili ja etsi kommunismia levittäviä maanpettureita joka puolelta maan hallintoa, CIA:ta myöten (Eatwell & Goodwin 2018, 95; Hofstadter 1964). Laajempaan narratiiviin kuului ajatus, jonka mukaan presidentti Rooseveltin New Deal -ohjelma, Neuvostoliiton tunnustaminen ja pankkikriisi 1930-luvulla olivat kaikki seurausta siitä, että kommunistit olivat soluttautuneet kaikkialle hallintoon – jopa korkeimpaan oikeuteen. Maata oltiin narratiivin mukaan rampautettu sisältä käsin jo vähintään sukupolven ajan. (Hofstadter 1964.) McCarthy oli valtavirtapoliittisesti ulkopuolinen, mikä helpotti valtarakenteiden ravistelua. Useita Washingtonin sisäpiiriläisiä raivostutti McCarthyn mentaliteetti, johon sekoittui ”gangsterimainen” protokollasta piittaamattomuus ja maalaispojan uho. McCarthy käytti terävää sanansäilää vasemmistolehdistöä kohtaan ja viljeli aggressiivisen juurevia kielikuvia, kuten ”Petturit ovat kuin perunat mäen alla. Ne kasvavat aina ryppäissä” (Kazin 1995, 185).

Jos hallintomme korkea-arvoiset virkamiehet eivät ole yhteistuumin viemässä maata tuhon partaalle, niin kuinka nykyinen tilanne on selitettävissä? Kyseessä on laajin salaliitto ihmiskunnan historiassa. Mittakaavaltaan se on niin suuri ja laadultaan synkkä, että se ansaitsee päälleen ikuisen kirouksen kaikkien rehellisten ihmisten taholta. (Joseph McCarthy 1951, sit. Hofstadter 1964.)

McCarthyismi ei ollut organisoitu kansanliike, mutta sen takana oli olemassa olevia tahoja, kuten veteraanijärjestöjä, kirkkoja ja yrityksiä, jotka loivat liikkeelle väkevän infrastruktuurin

ympäri maata (Kazin 1995, 184; Lipset & Raab 1978). Vaikka McCarthy koki poliittista vastustusta monelta eri suunnalta, hän tarjosi oikean laidan republikaaneille ainutlaatuisen tilaisuuden tuoda valkoinen työväenluokka ideologisen konservatismiin piiriin ensimmäistä kertaa taloustaantumien jälkeisessä Yhdysvalloissa. Kommunisteja jahtaavan senaattorin tähti syttyi ja sammui televisiossa. Kuusi viikkoa kestänyt armeijan työntekijöiden kuulustelu senaatin edessä vuonna 1954 sai McCarthyn näyttämään rehdin ja isänmaallisen sijaan patologisen ilkeältä. Yli 80 miljoonan tv-katsojan edessä tapahtunut romahdus päätti senaattorin uran. (Kazin 1995, 186–189.)

Kun maata kuristusotteessaan pitävistä ihmisistä päästään eroon, loiseläjien poistaminen on helppoa (Senaattori William A. Pepper 1891, sit. Hofstadter 1955, 72; ks. myös Pepper 1891).⁴

Populismin aatteellinen painopiste oli toisen maailmansodan jälkeen siirtynyt vasemmalta oikealle. Retoriikan, jota käyttivät ennen maanviljelijät, käsityöläiset, tehdastyöläiset ja Yhdysvaltojen sosialistit, omaksuivat nyt anti-kommunistit, kristillinen oikeisto sekä avoimen rasistiset toimijat (Kazin 1995, 4). Käännös oli kiinnostava, koska aikansa intellektuellit suhtautuivat populististen liikkeiden rooliin ja saavutuksiin 1800-luvulla vähättelevästi, jopa halveksuen. 1900-luvun historiankirjoituksessa käsitys keikahti kuitenkin pääläelleen. Etenkin 1950-luvun uudistusmielinen vasemmisto huomasi, että 1800-luvun populistiliike oli Yhdysvalloissa itse asiassa ensimmäinen poliittinen voima, jonka mielestä liittovaltion tulisi ottaa vastuuta ihmisten hyvinvoinnista. Monet populistien ”radikaaleina” pidetyt huolet ja ohjelmat olivat todellisuudessa joko hyödyllisiä tai vaarattomia. Syynä voi olla, että taloudellinen ja sosiaalinen epätasa-arvo sekä poliittinen korruptio oli piiloutunut teollisen ja globalisoituneen yhteiskunnan saavutusten alle. Toisaalta edellisen vuosisadan populismi vertautui nyt liikkeisiin, kuten kommunisteja vainoharhaisesti jahtaava McCarthyismi. (Hofstadter 1955, 67–69.)

Alabaman kuvernööri George Wallace osallistui vuoden 1968 presidentinvaaleihin American Independent Party:n nimissä rasistisella kampanjallaan (”Neekerit eivät voita minua enää koskaan”. ”Kannatan rotuerottelua nyt ja aina!”).⁵ Wallace vetosi KKK:iin, marginaaliryhmiin ja salaliittoteoreetikoihin, kuten Birchereihin (anti-kommunistinen järjestö) ja Liberty Lobbyyn (antisemitistinen, rahaeliittejä vastustava järjestö). Populistisessa perusnomassa vastustettiin ”itsekeskeisiä intellektuelleja” (engl. *pointy-headed intellectuals*) ja ”parakkaita Beatnik-byrokraatteja” (*bearded beatnik bureaucrats*). Hän sai ääniä erityisesti entisiltä demokraateilta, joissa oli paljon poliiseja, tehdastyöläisiä ja pienyrittäjiä (Canovan 1981, 227).

Wallacen vaalitulaisuudet oli rakennettu vastakkainasettelun ja vaaran tunteen varaan. Hän öykkärii kuin B-elokuvien tähti, provosoi mielenosoittajia, tuki Vietnamin sotaa ja haukkui lehtimiehiä. Vasemmistolehdistö antoi Wallacelle lempinimen ”Mr. Evil”, vakuutteli että kyseessä on konservatismiin vastakohta ja povasi hänestä diktaattoria. Lehdistökampanja kääntyi kuitenkin itseään vastaan ja oikeistokonservatiivit ottivat Wallacen omakseen. Leh-

⁴ “Once get rid of the men who hold the country by the throat, the parasites can be easily removed.”

⁵ “I will never be out-niggered again”, “And, I say segregation now! Segregation tomorrow! Segregation forever!”

distön solvaamisella ja mustilla rikollisilla pelottelun avulla Wallace sai paljon ruutu-aikaa ja palstatilaa, joka realisoitui poliittisesti jakautuneessa maassa 21 prosentin kannatukseksi vain kuukausi ennen vaaleja. (Eatwell & Goodwin 2018, 51; Kazin 1995, 231–233, 237.) Wallace koki kuitenkin saman kaltaisen kohtalon kuin People's Partyn Weaver vuonna 1892, William Jennings Bryan vuonna 1896 ja Isä Coughlin vuonna 1936. Populistisilla teemoilla synnytetty kansanliike hyttyi jälleen vaaliurnille (Kazin 1995, 241).

Historiallisen maailmankuvan hahmottaminen salaliittoteorian kautta on yhdysvaltalaisen populismin keskeinen ominaispiirre. 1800-luvun lopun ja 1950-luvun yhteiskunnallisissa ilmapiireissä oli kuitenkin eroja. People's Partyn johtajat tunsivat olevansa osa maansa poliittista päätäntävaltaa. Tarkoituksena oli rakentaa yhteiskuntaa, jossa poistetaan pientä ihmistä ja hänen elämäntapaansa koskevia esteitä. McCarthyismin keskiössä oli puolestaan poliittisen kodittomuuden tunne. Yhdysvaltoja oltiin katalin keinon ”viemässä pois” ja juonittelu täytyisi estää hinnalla millä hyvänsä, ennen kuin olisi liian myöhäistä. (Eatwell & Goodwin 2018, 95; Hofstadter 1964.) 1950-luvun populismissa korostuivat yltiöisänmaallisuus, ksenofobia, fundamentalismi ja vallankumouksen pelko, mikä mahdollisti antikommunistinen noitavainon (Canovan 1981, 182–183; Ionescu & Gellner 1969, 3–4.)

George Wallace jäi erällä tavalla aikakautensa viimeiseksi populistiseksi ilmiöksi. 1960-luvun loppuun mennessä populistinen retoriikka oli integroitunut Yhdysvaltain valtapoliittikkaan. Erityinen taitekohta oli vuosi 1968, jolloin puolueet alkoivat järjestää esivaaleja presidenttiehdokkaiden valitsemiseksi. Poliitiikan henkilöityminen ja medioituminen johti populistisen retoriikan leviämiseen ja normalisoitumiseen. Valtapuolueiden presidentit ja senaattorit puhuivat nyt sujuvasti ”pienen veronmaksajan taistelusta hallitusta vastaan”. Paradoksaaliselta tuntuva tilanne oli mahdollista siksi, että Yhdysvalloissa populismia ei koskaan nähty kansakunnan perusteita horjuttavana uhkana. (Müller 2002, 159; Ware 2002, 115–116.) Maan poliittista ilmapiiriä vuosisadan loppupuoliskolla kuvastaa maltillisena demokraattina tunnetun Jimmy Carterin vastaus haastattelijan kysymykseen vuoden 1976 presidentinvaalien alla. Kun Carterilta kysyttiin ”oletteko konservatiivi vai liberaali”, vastasi Carter: ”Olen populistinen” (Canovan 1981, 269–270).

Yhteenveto

Yhdysvaltain populismin vuosien 1776–1968 ominaispiirteitä tarkasteltaessa huomionarvoista on lähtökohta, jossa populistit eivät pyrkineet muuttamaan yhteiskuntajärjestelmää, vaan kritiikki kohdistui hallintoon ja rahaeliittiin. Tässä piili toisaalta myös populistien paradoksi. James B. Weaverin, Isä Coughlinin, Joseph McCarthyn ja muiden populistijohtajien retoriikassa käynnissä oli dualistinen kamppailu oman elintavan puolesta, jossa kompromisseille ei jäänyt sijaa. Populistit kävivät toisin sanoen sotaa, jota he eivät voineet tai edes halunneet voittaa.

Richard Hofstadterin nimeämät viisi teemaa (kulta-aika, luonnollisen tasapainon palauttaminen, rahajärjestelmän kritiikki, dualistinen kamppailu ja historia salaliittoteorian) toistuvat artikkelin tarkastelujakson 200-vuotisen historian aikana sykleittäin ja kerroksittain, ei kronologisina vaiheina. Esimerkiksi 1800-luvun alussa, kun päähuomio oli paperirahan vastustuksessa, uskottiin samalla sitkeästi salaliittoteoriaan juutalaisten kaupunkilaisten kei-

nottelusta sekä siihen, että parempi huomina koittaa vain voittamalla väistämätön taistelu uudistusmielisiä vastaan. 1930-luvulla kaiken valuuttakeinottelun uskottiin puolestaan joutu-
 tuvan vuoden 1873 kultakantaan siirtymisestä, mutta populistien maailmankuvassa yhteis-
 kunta koostui edelleen riistetyistä ja riistäjistä. Ideologiset perusteemat pelkoineen, vihollisi-
 neen ja ihanteineen säilyivät vuosikymmenten läpi, mutta käytännön kohdentuminen saattoi
 muuttaa muotoaan maailmantilanteen mukaan.

Edellä mainittu, dualistisen kamppailun paradoksi herättää kysymyksen siitä, miltä osin yh-
 dysvaltalainen populismi oli ideologiaa ja miltä osin retoriikkaa. Yhdysvaltain hajautettu valta
 takasi sen, että yhden puolueen oli vaikeaa alkaa diktaattoriksi. Tämä yhdistettynä pluralistise-
 seen sananvapauskäsitukseen mahdollisti kovankin retoriikan käytön. Populistien apokalyptisia
 vertauksia vilisevä retoriikka oli 1800-luvulla jopa niin kovaa, että sanat saattoivat menettää
 merkityksensä. Provosointi ja maailmanlopun povaaminen toimii politiikassa usein vain tiet-
 tyyn pisteeseen asti. Tässä voi olla yksi selitys siihen, miksi populistit joutuivat pettymään lähes
 jatkuvasti vaaliurnilla; suuret vaalivoitot eivät välttämättä jääneet toteutumatta siksi, että kan-
 san enemmistö olisi pelännyt populistista vallankumousta tai uutta sisällissotaa. Syynä saattoi
 olla, että populistieja ei valtapoliittisina toimijoina yksinkertaisesti otettu riittävän vakavasti.

Kyseessä oli joka tapauksessa viimeistään 1800-luvun puolivälistä lähtien oikea, puolue-
 poliittinen liike, jolla oli selkeät tavoitteet ja omat ohjelmansa. Etenkin The People's Partyllä
 oli 1800-luvun lopussa tärkeä rooli "kolmantena puolueena", vaikka puolueen ajami-
 den arvo ymmärrettiin laajemmin vasta seuraavalla vuosisadalla. Siitäkin huolimatta, että po-
 pulistinen retoriikka ja toimintastrategiat kiinnittyivät 1930-luvulla lähinnä karismaattisiin
 vasemmistohahmoihin ja 1950-luvulta lähtien oikeistolaisiin demagogeihin, he olivat samaa
 jatkumoa. Coughlinin, McCarthyn ja Wallacen voidaan nähdä edustavan samoja periaatteel-
 lisiä tavoitteita kuin 1800-luvun maaseutupopulistien: globalismin vastustusta, Washingto-
 nin puhdistamista maan vihollisista ja Yhdysvaltojen palauttamista entiseen loistoonsa jat-
 kuvan taistelun kautta.

Vuoden 1968 jälkeen populistista retoriikkaa käyttävät poliitikot eivät olleet enää alta-
 vastaajia. Paljolti tähän vaikutti valtapuolueiden käyttöön ottama esivaalijärjestelmä, jossa
 puolueiden presidenttiehdokkaiden oli pakko kampanjoida suurelle yleisölle medioituneessa
 ja henkilöityneessä politiikan ilmapiirissä. Huolimatta jatkuvasta alisuorittamisesta vaaleissa
 populistiliike oli pitkässä juoksussa tehnyt työnsä kenties liiankin hyvin. Ronald Reaganin,
 Richard Nixonin ja Jimmy Carterin alettua puhumaan "pienen ihmisen taistelusta isoa hal-
 lintoa vastaan" oli helppo ymmärtää, että eräs luku yhdysvaltalaisen populismin historiassa oli
 päättynyt. Kun valtavirran vasemmistolaiset olivat omineet populistien alkuperäiset tavoitteet
 ja valtavirran oikeistolaiset retoriikan, jäljelle ei jäänyt juuri mitään omaa.

Donald Trumpin "mccartymaiset" pilkkanimitykset lehtimiehistä, "george wallacemai-
 nen" öykkärointi vaalitulaisuuksissa, "isä coughlinmaiset" salaliittoteoriat valuuttamarkkinoi-
 den manipulaatiosta tai "james. b. weavermäinen" haikailu Andrew Jacksonin kulta-aikaan oli
 ehkä kovempaa retoriikkaa kuin Reaganilla, Nixonilla ja Carterilla, mutta periaate oli sama:
 Trump oli omaksunut yhdysvaltalaisen populistiretoriikan 200-vuotisen historian "parhaat
 palat" esimerkillisen tehokkaasti.

Lähteet

- Al Jazeera English* (2019): "The bottom line: What is the 'deep state' that Trump keeps talking about?". *Al Jazeera English*, 18.12.2019. <https://www.youtube.com/watch?v=RpxEjtMGMV4>, 10.6.2022.
- BBC* (2017): "Trump: 'US will not be taken advantage of any more'". *BBC*, 10.11.2017. <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-41939535>, 10.6.2022.
- BBC* (2019): "US officially labels China a 'currency manipulator'". *BBC*, 6.8.2019. <https://www.bbc.com/news/business-49244702>, 10.6.2022.
- Billington, Ray A. (1949): *Westward expansion*. New York: Macmillan Company.
- Britannica (2022): "Know-Nothing party". <https://www.britannica.com/topic/Know-Nothing-party>, 10.6.2022.
- Canovan, Margaret (1981). *Populism*. Lontoo: Juntion Books Ltd.
- Eatwell, Roger & Matthew Goodwin (2018): *National populism: The revolt against liberal democracy*. Lontoo: Penguin.
- Eisinger, Chester E. (1947): "The influence of natural rights and physiocratic doctrines on American agrarian thought during the revolutionary period". *Agricultural History*, 21(1), 13-23.
- Ford, Paul L. (1892–99): *The works of Thomas Jefferson, Federal edition, Vol. VII*. New York: G.P. Putnam's Sons.
- Griswold, A. Whitney (1948): *Farming and democracy*. New York: Harcourt, Brace & Company.
- Hicks, John D. (1931/1955): *The populist revolt. A history of the Farmer's Alliance and the People's Party*. 2. painos. Minneapolis: The University of Minnesota press.
- Hofstadter, Richard (1955): *The age of reform*. New York: Vintage eBooks.
- Hofstadter, Richard (1964): "The paranoid style of American politics". *Harper's magazine*, 11. <https://harpers.org/archive/1964/11/the-paranoid-style-in-american-politics>, 10.6.2022.
- Hofstadter, Richard (1969): "North America". Teoksessa: G. Ionescu & E. Gellner (toim.) *Populism – Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Weidenfeld and Nicolson, 9–27.
- Ionescu, Ghita & Ernest Gellner (toim.) (1969): *Populism – Its meaning and national characteristics*. Lontoo: Weidenfeld and Nicolson.
- Kazin, Michael (1995): *The populist persuasion: An American history*. New York: BasicBooks.
- Lipset, Martin & Earl Raab (1978): *The politics of unreason*. 2. painos. Chicago: University of Chicago Press.
- McRae, Donald (1969): "Populism as ideology". Teoksessa: G. Ionescu & E. Gellner (toim.) *Populism – Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Weidenfeld and Nicolson, 153–165.
- Minogue, Kenneth (1969): "Populism as a political movement". Teoksessa: G. Ionescu & E. Gellner (toim.) *Populism – Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Weidenfeld and Nicolson, 197–211.
- Mudde, Cas (2002): "In the name of the peasantry, the proletariat, and the people: Populisms in Eastern Europe". Teoksessa: Y. Mény & Y. Surel (toim.) *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave Macmillan, 33–53.
- Müller, Wolfgang C. (2002): "Evil or the 'engine of democracy'? Populism and party competition in Austria". Teoksessa: Y. Mény & Y. Surel (toim.) *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave Macmillan, 155–175.
- NBC News* (2020): "Trump delivers remarks on supporting farmers". *NBC News*, 19.5.2020. <https://www.youtube.com/watch?v=nFIt56AV7kU>, 10.6.2022.
- NPR* (2018): "Trump has long believed America is a victim of international trade". *NPR*, 8.3.2018. <https://www.npr.org/2018/03/08/592046329/trump-has-long-believed-america-is-a-victim-of-international-trade>, 10.6.2022.
- NPR* (2021): "Read Trump's Jan. 6 speech, a key part of impeachment trial". *NPR*, 10.2.2021. <https://www.npr.org/2021/02/10/966396848/read-trumps-jan-6-speech-a-key-part-of-impeachment-trial>, 10.6.2022.
- Peffer, William A. (1892): *The farmer's side: His trouble and their remedy*. New York: D. Appleton & Co.

- People's Party (1966): "The Omaha platform, 7/1892". Teoksessa: G. B. Tindall (toim.) *A populist reader: Selections from the works of American populist leaders*. New York: Harper Torchbooks.
- Politifact (2016): The top one-tenth of 1 percent now owns almost as much wealth as the bottom 90 percent. 25.7.2016. <https://www.politifact.com/factchecks/2016/jul/26/bernie-sanders/dnc-bernie-sanders-repeats-claim-top-one-tenth-1-o/>, 10.6.2022.
- Stewart, Angus (1969): "The social roots". Teoksessa: G. Ionescu & E. Gellner (toim.) *Populism – Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Weidenfeld and Nicolson, 180–196.
- Taggart, Paul (2000): *Populism*. Buckingham: Open University Press.
- Ware, Alan (2002): "The United States: Populism as political strategy". Teoksessa: Y. Mény & Y. Surel (toim.) *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave Macmillan, 101–119.
- Weaver, James B. (1892): *A call to action*. Des Moines: Iowa Printing Co.
- Wiles, Peter (1969): "A syndrome, not a doctrine: Some elementary theses on populism". Teoksessa: G. Ionescu & E. Gellner (toim.) *Populism – Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Weidenfeld and Nicolson, 166–179.
- Worsley, Peter (1969): "The concept of populism". Teoksessa: G. Ionescu & E. Gellner (toim.) *Populism – Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Weidenfeld and Nicolson, 212–250.

Rhetorics of Fight, Conspiracy Theories and Antiglobalism: History of Populist Movement in the United States

In this article I'll examine the ideological and rhetorical characteristics of the populist movement in United States using five main themes originally conducted by Richard Hofstadter. I will investigate the manifestations and continuance of these themes during the 200-year analysis period. Using historical framework my goal is first, to examine the formation of traditions of certain style of populist rhetoric and ideology and second, to explore the question: to what extent was the populist movement in United States an actual ideological movement and to what extent "just" rhetorics.

Keywords: political rhetorics, populism, United States